

"Ve koca kâinatın bir harita, bir saat, bir hane gibi her tarafını gösterip, çevirip, onları yapan San'atkârı tavrıyla ifade ve talim eden..." cümlesindeki, "San'atkarı tavrıyla" ne demektir, açıklar mısınız?

"Evet, bir kelâm, 'Kimden gelmiş ve kime gelmiş ve ne için?' denilmesiyle kıymeti ve ulviyeti ve belâgati tezahür etmesi noktasından, Kur'ân'ın misli olamaz ve ona yetişilemez. Çünkü, Kur'ân, bütün âlemlerin Rabbi ve Hâlıkının hitabı ve konuşması; ve hiçbir cihette taklidi ve tasannuu ihsas edecek bir emare bulunmayan bir mukâlemesi ve bütün insanların, belki bütün mahlûkatın namına meb'us ve nev-i beşerin en meşhur ve namdar muhatabı bulunan ve o muhatabın kuvvet ve vüs'at-i imanı koca İslâmiyeti tereşşuh edip, sahibini Kab-ı Kavseyn makamına çıkararak, muhatab-ı Samedâniyeye mazhariyetle nüzul eden ve saadet-i dâreyne dair ve hilkat-i kâinatın neticelerine ve ondaki Rabbânî maksatlara ait mesâili ve o muhatabın bütün hakaik-i İslâmiyeyi taşıyan en yüksek ve en geniş olan imanını beyan ve izah eden ve koca kâinatın bir harita, bir saat, bir hane gibi her tarafını gösterip, çevirip, onları yapan San'atkârı tavrıyla ifade ve talim eden Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyanın elbette mislini getirmek mümkün değildir ve derece-i i'câzına yetişilmez."(1)

Burada, Allah'ın azamet ve haşmeti, eserleri ve sanatı ile gösterildikten sonra, böyle bir zatın kelamı da, eser ve sanatları gibi azametli ve haşmetli olur, deniyor. Yani; Allah azamet ve haşmetini, her fiil ve icraatında gösterdiği gibi, kelamında da gösterir ve sanatkar tavrını bu alanda da izhar eder, demek isteniyor. Koca alem bu zatın yanında, küçük bir harita gibi kalırsa, bu alemde gösterilen tavır ve sergileyiş biçimi, aynı şekilde, kelamı olan Kur'an'da da tavır olarak sergilenecek ve izhar edilecektir.

Diğer bir husus, Kur'an ifade ederken, "**Kainatın haşmetli ve azametli Rabbi**" namı ile ifade ediyor, onun tavrı ile meydan okuyor. Bir insan dayandığı noktaya göre konuşur, arkasında devlet ve hükümet olan birisinin kelamı ile sıradan bir adamın kelamı arasında, dağlar kadar fark vardır. Kur'an da arkasındaki zatın, haşmet ve azametine göre tavır sergiliyor.

(1) bk. [Şualar, Yedinci Şua](#).